

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมทางการค้าและบริการที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นลำดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าออกอื่น ๆ แม้ในระยะต่อมาการท่องเที่ยวเริ่มลดความสำคัญลงมาเป็นอันดับที่ 2 แต่อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวก็ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนและการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค ทำให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปของสินค้าและบริการ

โครงการหลวงเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ดั่งขึ้นเป็นโครงการส่วนพระองค์ เมื่อปี พ.ศ.2512 ปัจจุบันมีพื้นที่สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้งหมด 36 แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โครงการหลวงอ่างขางนับเป็นหนึ่งในโครงการหลวงซึ่งมีสภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์และหนาวเย็นตลอดปี เป็นเสน่ห์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ จึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่จะเห็นได้จากจำนวนตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี

ประเด็นปัญหา

พื้นที่ชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบศูนย์พัฒนาโครงการหลวง อ่างขาง บางแห่งมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่ถูกต้องตามลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งในด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์หาเขตที่เหมาะสมสำหรับการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืนและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ของการอนุรักษ์ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชากรในพื้นที่ดำเนินการของศูนย์ อ่างขาง เป็นชาวเขาที่อพยพเข้ามาเป็นเวลานานแล้วประกอบด้วย 2 ชนเผ่า คือ ม้งและกะเหรี่ยง ส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งเกิดที่นี่ที่เหลือพยพมาจากที่อื่น ส่วนใหญ่มาจากพม่าและจีน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการหนีภัยสงคราม ตามครอบครัวมา และไม่มีที่ทำกิน จึงไม่มีมาตรการที่รัดกุมทำให้ส่งผลกระทบต่อในเรื่องของการหาพื้นที่ทำกินและปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าธรรมชาติ รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

สำหรับการศึกษากฎหมาย ระเบียบและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาคน ชุมชน และท้องถิ่น และต้องให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจึง

ประกอบไปด้วยค่านักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ที่จะร่วมกันแก้ไขสภาพปัญหาและ พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบนพื้นที่สูง (โครงการหลวงอ่างขาง) ให้มีความยั่งยืน

แนวคิดและหลักการพัฒนากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนานาประเทศได้เริ่มนำไปประยุกต์ ใช้ในการวางแผนและการพัฒนากการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยมุ่งไปที่คุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ท่องเที่ยวและคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับ ปัญหา ที่แต่ละประเทศประสบอยู่ในปัจจุบัน และองค์ประกอบที่จะนำไปสู่การพัฒนาและบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ตลาดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ซึ่งสาระสำคัญของแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน ในอันที่จะนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ยั่งยืนตลอดไป

สรุป

สภาพพื้นที่ของโครงการหลวงอ่างขางที่ได้ทำการศึกษา ยังคงมีเอกลักษณ์ที่งดงามและมีเสน่ห์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้มาเที่ยวชมสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันแก้ไขสภาพ ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด และบริหารจัดการอย่างเป็นระบบแล้ว ก็จะสามารถพัฒนากการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมและธรรมชาติในพื้นที่สูง (โครงการหลวงอ่างขาง) ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และผลที่ได้รับจากการศึกษาทำให้ได้รับทราบข้อมูลและแนวทางในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้รับทราบถึงสภาพพื้นที่และปัญหาของการท่องเที่ยวในพื้นที่สูง (โครงการหลวงอ่างขาง) และได้ข้อสรุปและ แนวทางการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวในโครงการหลวงอ่างขาง